

prøve maa forøge Fagdygtigheden, maa skærpe Kravene og Ansvarfølelsen. Og hvis virkelig en saadan Foranstaltning som disse tvungne Fagprøver kan bidrage dertil, kan bidrage til, at der kommer det Stempel paa danske Haandværksprodukter, at de endnu mere end i Øjeblikket ere godt, dygtigt og hæderligt Arbejde, saa tror jeg rigtignok, at det ikke blot vil faa materiel Betydning for vor Haandværksstand i Konkurrencen mod Storindustrien og Kapitalismen, men at det ogsaa vil faa en ret betydelig moralsk Betydning, at det vil højne Niveauet i det hele, vil bringe langt større Glæde ved Arbejdet, end der i Øjeblikket er paa Grund af den stærke Konkurrence ikke blot af Industrien i det større og Kapitalismen, men ogsaa af Fuseriet. Og i sidste Instans vil det blive allermost til Gavn for Publikum selv, saa sandt som de bære sig klogere ad, som tage det solide og ærlige Arbejde, selv om det koster en lille Smule mere, end de, som gaa og ærgre sig hver Dag over det, som de have købt billigt, fordi det ikke duer; er der da nogen, som vil have særlig billigt Arbejde, bliver der jo altid Adgang dertil gennem den stærke Konkurrence og Overproduktionen fra Udlandet, der selvfølgelig altid vil være, hvordan end vor Toldlovgivning er. Jeg tror derfor, man maa sige, at det vil være af Betydning for vor Haandværksstand og ogsaa for Konsumenterne, men det er ganske særligt af Hensyn til Eleverne, Lærlingene, at jeg maa holde paa en saadan Foranstaltning. Vor Lærlingelov har jo ikke svaret til Forventningerne, og det er den almindelige Mening i Haandværk- og Industri kredse, at en af de vigtigste Grunde er den, at der endnu i alt for stor Grad mangler Fagprøver. Det er ogsaa ret meningsløst, synes det mig, at man vil tage sig af Lærlingene, vil gøre noget godt for dem, bestemmer, at de skulle være i Lære osv., men tager slet ingen Garanti for, hvem de komme i Lære hos. Man kan jo godt sige, at det skal Publikum selv bedømme, om det er en dygtig Mand osv., men i Reglen vil Publikum ikke være i Stand til afgørende at kunne dømme derom, men vil lade sig friste til at sætte deres Børn der, hvor det er billigst, eller hvor Slægt og Venner anbefale det, eller hvor Tilfældet vil det. Og man maa huske paa, at selv om vedkommende er en dygtig Mand, en self-made Mand og genial paa sit Omraade, noget andet er, om han har faaet en saadan rationel Uddannelse, saa han kan ud-

danne andre, som ikke selv ere geniale, og det ville de som Regel ikke kunne, naar de ikke have faaet en rationel Uddannelse. Der klages, vistnok med Rette, over den store Løshed, der er mellem Arbejdere og Arbejdsgivere paa disse Omraader, og hvordan er det muligt andet, naar disse unge Mennesker vide, at det i og for sig er ligegyldigt, om de staa Læren ud eller ikke, de kunne, den Dag de have en Smule Kapital, begynde en selvstændig Forretning alligevel. Dette Punkt tillægge ogsaa Fagprøvernes Modstandere en stor Betydning, og naar disse ikke destomindre ere imod Prøverne, er det, fordi de sige, at det nu en Gang er et Indgreb i det fri Erhverv, en Forandring i det, som vi nu i 50 Aar have været inde under: den fuldstændige fri og lige Adgang til Erhverv. Jeg maa dog tilstaa, at jeg ikke kan erkende, at der er noget principielt forkasteligt i dette, noget der i praktisk Henseende kan kaldes hemmende. Det er naturligvis nok paa en Maade et Brud, men kun et mindre Brud paa den stærke Liberalisme, der satte sit Stempel paa Loven af 1857. Men det er paa ingen Maade et Brud med, hvad vi nu have paa alle andre Omraader. Det er tværtimod kun en meget lempelig Overførelse paa Handelens og Industriens Omraade af, hvad man har paa alle andre Omraader i Retning af Skærpelse af Kravene, det er kun en Overførelse af de samme Statsprincipper, som man har paa andre Omraader. Det kan paa ingen Maade siges at være en virkelig Hemsko eller at være reaktionært i dette Ords almindelige Forstand. Det vil naturligvis ske, at enkelte ikke kunne bestaa Prøven, som det jo ogsaa sker under de frivillige Prøver, at nogle falde igennem, men dertil vil jeg sige, at kunne de ikke efter gentagne Forsøg tage en saadan Smule Prøve, maa de enten være saa lidt flittige eller saa lidet begavede, at det er bedst baade for dem selv og ogsaa for Publikum, at de blive i underordnede Forhold. Hvor lidt det strider mod den almindelige Udvikling her i Landet, viste den ærede Ordfører bedst ved at gøre opmærksom paa, hvorledes det bliver mere og mere almindeligt, at det i mange Forhold næsten bestemt kræves. Men hvorfor skulde man saa vige tilbage for at sætte Lovgivningens Stempel paa denne almindelige Bevægelse. Det er Bevis paa en sund Lovgivning, at den, naar noget er blevet mere og mere almindeligt og gøres frivilligt, saa sætter sit Stempel derpaa,